

aanleg globaal begroot op f 150 000. Had de Regeering niet met eene leening van één millioen kunnen volstaan? Niettemin wordt de leening gebracht op drie millioen. Dit behoeft, zegt de Memorie van Toelichting, bij de Wetgevende Macht geene bedenking te ontmoeten, omdat er later nog meer werken zullen moeten volgen en „de leening slechts, naarmate de aanleg der werken vordert, wordt uitgegeven en de ten laste der leening komende werken niet zullen worden uitgevoerd, vóórdat de daarvoor noodige gelden op de begrooting zullen zijn aangevraagd, waarbij telkens de productiviteit van elk werk afzonderlijk zal moeten worden aangetoond, zoodat de Wetgevende Macht omtrent elk voorgenomen werk zal te beslissen hebben of de kosten daarvan uit de leening zullen worden gekweten”. Volgens deze leden is echter hiermede het bezwaar voor de Eerste Kamer niet opgeheven. Zij toch heeft niet het recht van amendement en zou er niet licht toe overgaan wegens een werk, waarvan de kosten op de begrooting staan, doch waarmede zij zich niet zou kunnen vereenigen, de geheele begrooting te verwerpen. Daarom wenschte men aan de Regeering te vragen, of deze er bezwaar tegen zou hebben de kosten voor werken, die uit de voorgenomen leening zullen worden betaald, telkens in eene afzonderlijke voordracht in te dienen, opdat ook de Eerste Kamer in de gelegenheid worde gesteld daarover eene afzonderlijke beslissing te nemen buiten verband met andere begrootingsposten. Deze leden wezen daarbij op de wetsontwerpen, thans in behandeling, waarvan immers twee eveneens supplettoire begrootingswetten zijn.

Vastgesteld 18 Maart 1896.

RAHUSEN.

VAN NISPEN TOT PANNERDEN.

SCHIMMELPENNINCK VAN DER OYE.

GODIN DE BEAUFORT.

NEBBENS STERLING.

EINDVERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPORTEURS
over het ontwerp van wet tot verandering van de grens
tusschen de gemeente Amsterdam eenerzijds en de gemeenten
Sloten, Diemen en Nieuwer-Amstel anderzijds.
(25)

Het afdeelingsonderzoek van dit ontwerp van wet heeft de volgende uitkomsten gehad.

§ 1. Bij de beschouwingen omtrent het wetsontwerp werd vooropgesteld, dat de bepaling van art. 10, tweede lid, omtrent de schrapping van de kiezerslijsten der gemeenten Sloten, Diemen en Nieuwer-Amstel op 31 Maart 1896 van de personen, welke gevestigd zijn op het grondgebied dat tot de gemeente Amsterdam overgaat, het wenschelijk maakte, dat het ontwerp tot wet verheven werd vóór bovengenoemden datum.

§ 2. Door vele leden werd instemming betuigd met de thans voorgestelde regeling, waarvan men het alleen betreunde, dat zij gedurende zoo geruimen tijd is hangende gebleven en niet een twintig- of dertigtal jaren vroeger heeft plaats gehad toen met de bebouwing van het terrein rondom Amsterdam gelegen, een aanvang werd gemaakt en zij zonder enig bezwaar had kunnen geschieden. Ware dit het geval geweest dan zouden tal van moeilijkheden vermeden en het niet noodig geweest zijn aanzienlijke lasten, welke nu contractueel moeten voldaan worden, te moeten overnemen. In dat tijdsverloop heeft de gemeente Nieuwer-Amstel en vooral hare inwoners genot gehad van voordeelen, welke haar eigenlijk niet toekwamen, want de schijnbare uitbreiding van Nieuwer-Amstel en de andere omliggende gemeenten was inderdaad eene uitbreiding van Amsterdam.

Al zijn alle plattelandsgemeenten en steden gemeenten in den zin der wet, zoo is er in de behoeften van steden en dorpen een groot verschil, dat zich doet kennen onder andere in de

verzorging van brandweer, verlichting en bestrating. Het bij Amsterdam aangebouwde gedeelte van Nieuwer-Amstel behoorde uiteraard bij Amsterdam. Vele nuttige inrichtingen, die voor Amsterdam als stad waarde hadden, waren op gebied van Nieuwer-Amstel gebouwd, maar zij behoorden aan Amsterdam. Dat door deze wettelijke regeling alzo ook rechtens tot Amsterdam werd gebracht wat daartoe feitelijk behoort, verdiende goedkeuring. De rechtstoestand wordt daardoor met den feitelijken toestand in overeenstemming gebracht.

Onder de leden die het betreurden, dat de grensregeling niet vroeger had plaats gegrepen, waren er, die daarbij verklaarden dat zij desalniettemin de intrekking van het in Januari 1882 ingediende ontwerp, dat zij onvoldoende voorbereid en slecht toegelicht noemden, goedkeurden. Volgens hen moest tot die intrekking worden overgegaan, afgezien van andere redenen, omdat, zooals in het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer van 9 Maart 1882 door „zeer vele leden” te recht werd beweerd en eigenlijk niet werd weersproken, de voorschriften door de gemeentewet gegeven niet behoorlijk waren in acht genomen, wat een onoverkomelijk bezwaar tegen dat wetsontwerp opleverde.

De omstandigheden waren trouwens, zoo zeiden deze leden, in den laatsten tijd ook gunstiger geworden voor de aanneming van een voorstel tot uitbreiding van het grondgebied van Amsterdam. De niet onbelangrijke politieke bezwaren, welke vroeger bestonden, zullen door eene nieuwe kieswet en eene nieuwe wet tot regeling der personeele belasting, geheel of grootendeels verdwijnen.

Intusschen werd er van andere zijde op gewezen, dat het voor de gemeente Nieuwer-Amstel eene groote hardheid was een groot gedeelte van haar gebied te verliezen, terwijl zij juist alles gedaan had om te voldoen aan de eischen welke van eene stedelijke gemeente gevorderd worden en te dien opzichte met Amsterdam gelijk te blijven. Zoo was eene waterleiding tot stand gekomen, eene hoogere burgerschool in het leven geroepen enz., maar desniettemin meenden deze leden, dat de grootere belangen van Amsterdam den doorslag moesten geven.

Enkele leden meenden echter te moeten twijfelen aan die grootere belangen en vroegen, waarin deze dan wel voor de gemeente Amsterdam bestonden. Het antwoord luidde, dat de gemeente behoefte had aan terreinen voor hare gebouwen bestemd voor publieke dienst, maar bedoelde leden meenden dat daarvoor in de gemeente Amsterdam ook wel voldoende ruimte te vinden was.

Andere leden, ofschoon de wenscheijkheid der regeling geenszins bestrijdende, ontkenden echter niet, wanneer zij zich bij hunne beoordeeling van de regeling op een financieel standpunt plaatsten, dat er wel eenige reden bestond voor de 25- à 26 000 ingezetenen van Nieuwer-Amstel, wier woningen bij Amsterdam worden gevoegd, om zich tegen de inlijving te verzetten.

De financieele toestand van de hoofdstad des Rijks kan toch bezwaarlijk gunstig genoemd worden. Dit is van algemeene bekendheid en blijkt uit de volgende cijfers. De bevolking van Amsterdam bedroeg op 31 December 1861: 264 694 zielen, op 31 December 1879: 317 011, op 31 December 1892: 437 892; zij steeg dus in die jaren in de verhouding van 100, 120, 165. De totale uitgaven met inbegrip der aflossingen beliepen in 1869: f 4 165 224, in 1879: f 10 087 317, in 1892: f 14 602 237, en stegen dus in dezelfde jaren in de verhouding van 100, 242, 350. Aan renten van gemeenteschuld werd betaald in 1869: f 857 592, in 1879 f 1 485 200, in 1892: f 2 093 737. Niettegenstaande de belangrijke daling van den rentestandaard steeg dus in de vermelde jaren het bedrag der te betalen renten in verhouding van 100, 173 en 244.

§ 3. Wat den omvang der grensverandering betreft werd door onderscheidene leden opgemerkt, dat zij gaarne zouden gezien hebben, dat de uitbreiding zich ook hadde uitgestrekt over de geheele gemeente Watergraafsmeer en over een grooter gedeelte van de gemeente Sloten. Deze leden vreesden, dat de moeilijkheden, welke thans waren ontstaan, zich weldra weder zouden voordoen, nu de gelegenheid is blijven bestaan van zeer dicht bij het oude Amsterdam, doch buiten het grondgebied der gemeente, woonhuizen op te richten.

Van andere zijde werd hiertegen aangevoerd, dat, evenals dit het geval was bij onteigening, men zich bij annexatie tot

Nota. ingediend volgens art. 42 van het Reglement van Orde.

het noodzakelijke moest beperken. Deze leden meenden, dat het beroep door voorstanders dezer grensregeling gedaan op de annexatie van Kralingen door Rotterdam niet opging, omdat de raad zelf van eerstgenoemde gemeente zich voor de aanhechting bij laatstgenoemde verklaard had.

Vele leden verklaarden ingenomen te zijn met de grensregeling betreffende meer in het bijzonder Nieuwer-Amstel. Zij achtten het zeer juist gezien, dat niet de geheele gemeente bij Amsterdam was getrokken, maar de grenzen zoodanig waren gesteld, dat er eene zuivere plattelandsgemeente overblijft. Deze leden wezen er op, dat uit de kennismaking van de adressen tegen de grensregeling door bewoners van Nieuwer-Amstel ingediend bleek, dat de meeste bezwaren juist kwamen van de zijde der bewoners van het stedelijk gedeelte van Nieuwer-Amstel. Daarentegen kunnen de bewoners van het plattelandsgedeelte tevreden zijn, wanneer zij nu niet meer zullen betalen in de lasten, welke speciaal voor de behoeften van het stedelijk gedeelte hunner gemeente noodig waren. Men kon dus niet beweren, dat bij deze grensregeling de belangen van het platteland opgeofferd waren aan die van de stad en juist om deze reden verhoogden de leden die dit betoog hielden, zich er in, dat de Minister met zijn voorstel geslaagd was en dat het met eene groote meerderheid door de andere Kamer was aangenomen.

§ 4. Eenige vragen deden zich voor, welke men gaarne door den Minister beantwoord zag.

De vraag werd gedaan of niet door de groote vermindering van het aantal inwoners der gemeente Nieuwer-Amstel, in verband met de bepalingen der Drankwet de inwoners, die hun bedrijf maken van den kleinhandel in sterken drank, benadeeld zouden worden wegens de vermindering, die het aantal vergunningen dientengevolge ondergaan zal.

Voorts werd gevraagd of ook de mogelijkheid zoude kunnen ontstaan, dat het „straatgeld”, zooals dat gebeven wordt in de gemeente Amsterdam, onbillijk zoude werken op sommige gedeelten van het nieuw aangeworven gebied.

Ten slotte vroeg men of het niet wenschelijk ware geweest te voorzien in de positie van den burgemeester van de gemeente Nieuwer-Amstel.

§ 5. Door vele leden werd de opmerking gemaakt, dat bij het ontwerp geen rekening is gehouden met den invloed, welke de gewijzigde grensscheiding hebben moet op de rechterlijke indeeling. De van de gemeenten Nieuwer-Amstel, Sloten en Diemen afgescheiden gedeelten zullen aan de verschillende kantons van Amsterdam moeten komen en de rechterlijke indeeling dier kantons zal dienovereenkomstig gewijzigd moeten worden.

De wensch werd uitgesproken dat zulks zoude geschieden vóór 1 Mei, het tijdstip waarop het grondgebied zal overgaan; in ieder geval zoo spoedig mogelijk.

Een lid, gebruik makende van art. 42 van het Reglement van Orde, diende eene Nota in, waarin dit punt nader wordt ontwikkeld.

Vastgesteld 18 Maart 1896.

BERGSMA.
ENGELBERTS.
VAN MARLE.
KIST.
VAN BONEVAL FAURE.

NOTA, ingediend volgens art. 42 van het Reglement van Orde.

In het ontwerp wordt niets aangetroffen betrekkelijk de gevolgen, welke de nieuwe grensregeling hebben zal op de rechterlijke indeeling der kantons.

Is zulks een verzuim of met opzet geschied?

Waarschijnlijk is het eerste het geval.

Opzettelijke niet-voorziening in de rechterlijke indeeling zoude

kunnen berusten op de stelling dat, daar het tegenwoordige Amsterdam behoorlijk in vier kantons is ingedeeld en de gemeenten Nieuwer-Amstel, Sloten en Diemen, mede bij drie dier kantons (I, II en IV) zijn gevoegd, de deelen dier gemeenten, welke aan de gemeente Amsterdam zullen worden toegevoegd, zonder dat voorziening noodig is, zullen blijven behoreen bij de kanton- bij welke zij thans zijn ingedeeld.

Die stelling echter zoude, naar het oordeel van den ondergeteekende, 1°. met name wat Nieuwer-Amstel betreft, betwistbaar zijn uit het oogpunt der nuttigheid en 2°. onjuist zijn, met het oog op de woorden der wet op de rechterlijke indeeling.

Ad Iam. *De nuttigheid.*

Zoolang de gemeente Nieuwer-Amstel *een geheel* was, bestond er aanleiding die gemeente, hoe zonderling ook rondom Amsterdam gelegen ten opzichte van de verschillende kantons, *in haar geheel* bij één der kantons te voegen.

Nu echter de zeer uitgestrekte rondom Amsterdam liggende gedeelten van Nieuwer-Amstel, van af Diemen eenerzijds (de Over-Amstelsche polder) tot de Bleekersloot anderzijds (de Stads- en Godshuispolder), van de gemeente Nieuwer-Amstel afgescheiden en aan de gemeente Amsterdam toegevoegd zullen worden, kan er geen grond meer bestaan, die tegen *drie* verschillende kantons aanliggende gedeelten, alleen omdat zij vroeger tot dezelfde gemeente Nieuwer-Amstel zullen behooren hebben, bij één kanton te laten, terwijl zij geographisch en met het oog op het verkeer behoreen bij *drie* kantons.

Een blik op de kaart zal zulks aanstonds duidelijk maken.

Bepaaldelijk zoude het een zonderlingen indruk maken, wanneer het van Nieuwer-Amstel afgescheiden gedeelte beoosten den Amstel, gelegen tusschen Watergraafsmeer en de buurt buiten de Muiderpoort niet tot kanton I, maar tot kanton II zoude behoreen.

Ook met het andere uiterste gedeelte der annexatie van Nieuwer-Amstel, de Stads- en Godshuispolder, welke feitelijk geheel gelegen is aan kanton III, zoude hetzelfde het geval zijn. De onregelmatige toestand dat het Wilhelmina-Gasthuis gedeeltelijk tot kanton III en gedeeltelijk tot kanton II behoort, zoude blijven bestaan.

Ad Iam. *De woorden der wet op de rechterlijke indeeling.*

Ook de woorden der wet op de rechterlijke indeeling zouden, wanneer die niet werl gewijzigd, de uitlegging niet toelaten dat het grondgebied der gemeente Nieuwer-Amstel, volgens het ontwerp aan de gemeente Amsterdam komende, geheel aan kanton II zoude blijven; veeleer zoude aangenomen moeten worden, dat bedoeld gebied grootendeels *rechterlijk niet zou zijn ingedeeld*.

Volgens de bestaande rechterlijke indeeling behoort Nieuwer-Amstel als gemeente tot het rechtsgebied van kanton II. Wordt nu een deel van Nieuwer-Amstel van die gemeente afgescheiden en naar Amsterdam overgebracht, dan zal nog wel de gemeente Nieuwer-Amstel tot kanton II blijven behoreen, maar het zal zijn de gemeente Nieuwer-Amstel, zooals die — trouwens op volkomen wettige wijze — zal zijn gewijzigd en verkleind.

Het grondgebied dat aan Amsterdam wordt toegevoegd, zal, evenals het bestaande grondgebied, in de verdeeling der kantons moeten worden opgenomen, zoo niet, zoude niet zijn aangewezen tot welk kanton of welke kantons dat gebied behoort, en zoude het, als niet het eenig kanton en daarom niet tot enig arrondissement behorende, rechterlijk niet zijn ingedeeld.

Bovendien doet zich de vraag voor, in hoever zelfs voor het bestaande Amsterdam, de grenslijn der kantons zooals die voorkomt in de rechterlijke indeeling, eene geslotene en bruikbare grenslijn zoude opleveren, wanneer de grenzen der gemeente verlegd worden.

De ondergeteekende heeft hierbij tot dusver niet gesproken van het grondgebied der gemeenten Diemen en Sloten dat aan Amsterdam zal worden toegevoegd. Zulks om dat hij ten aanzien van dat gebied en evenzeer ten aanzien van een deel van het gebied van Nieuwer-Amstel (de reeds genoemde Over-Amstelsche polder), met het oog op de woorden der rechterlijke indeeling, wijziging niet *bepaald noodzakelijk* acht.

Hij gaat daarbij uit van de veronderstelling dat men de bestaande bepalingen der rechterlijke indeeling, mits de woorden

er zich niet tegen verzetten, mag toepassen op den nieuwen toestand, en bijv. waar gesproken wordt van *de grenzen der gemeente* (hetgeen veelvuldig voorkomt), *de nieuwe begrenzing* van Amsterdam mag in aanmerking nemen. Het gebied der kantons wordt dan feitelijk wel grooter, maar toch zal ook de nieuwe begrenzing begrepen zijn onder en strooken met de woorden der oude omschrijving.

Gaat men van die wijze van interpretatie uit, dan behoeft niet noodwendig (1) verandering gebracht te worden in de omschrijving van kanton I. De daarin voorkomende woorden „tot aan den afsluitdijk en van daar langs dien dijk westzijde tot aan de grens der gemeente, aldaar dien dijk over in oostelijke richting en verder de grens der gemeente volgende tot aan de Weesperzijde en langs de Weesperzijde”, zullen volkomen passen ook op den nieuwen toestand, in die mate, dat al ware de omschrijving gemaakt met het oog op den nieuwen toestand, die niet anders zoude behoeven te luiden.

Feitelijk echter zal onder „de grens der gemeente” van af Immetjeshorn tot aan de tegenwoordige grens aan de Weesperzijde, verstaan moeten worden eene geheel andere grenslijn dan vroeger, eene grenslijn, die niet alleen zal bevatten ook het toegevoegde gebied van Diemen (thans reeds als zoodanig tot kanton I behorende), maar ook de Over-Amstelsche polder, thans als deel der gemeente Nieuwer-Amstel onder kanton II begrepen, doch zooals boven is opgemerkt, wegens hare ligging meer eigenaardig behorende bij kanton I.

Mede zal geene verandering gebracht behoeven te worden in de omschrijving van kanton IV, omdat de woorden dier omschrijving juist zullen blijven, ook na de bijvoeging van een deel der gemeente Sloten.

Ten aanzien van de kantons II en III is het geval anders.

De grenslijn van kanton II wordt voor dit gedeelte omschreven als volgt: „de Utrechtsche zijde tot aan den limietpaal, de grens der gemeente tot aan de zuidzijde van het rij- en wandelpark, langs de zuidzijde van het rij- en wandelpark, in rechte richting over de Singelgracht.”

Deze omschrijving nu past niet bij den nieuwen toestand. De grens der gemeente toch zal, volgens het ontwerp, de zuidzijde van het wandelpark nergens ontmoeten maar om het geheel park heengaan, zonder het aan te raken.

Wordt in de omschrijving der begrenzing van kanton II geene wijziging gebracht, dan zal het kanton aan deze zijde niet behoorlijk begrensd zijn, openliggen en bepaaldelijk zal ook het toegevoegde gedeelte van Nieuwer-Amstel niet ingedeeld zijn.

Hetzelfde is het geval met het aangrenzende kanton III.

Ook de grenslijn van dat kanton loopt „van de Singelgracht tot aan de zuidzijde van het rij- en wandelpark, langs de zuidzijde van het rij- en wandelpark tot aan de grens der gemeente”, terwijl, zooals is opgemerkt de grens der gemeente het park niet meer zal raken.

De grensbeschrijving van de kantons II en III behoeft alzoo in ieder geval wijziging en bepaaldelijk zal ook de grenslijn tusschen die kantons moeten worden herzien.

Het ligt in den aard der zaak dat die herziening zeer spoedig, liefst vóór 1 Mei a. s., zal moeten worden tot stand gebracht.

Daar die herziening van zeer eenvoudigen aard is, kan daartegen geen bezwaar bestaan.

Op den voorgrond zal daarbij, naar de meening van den ondergeteekende, moeten staan:

1°. dat het geene aanbeveling verdient het geheele gedeelte van Nieuwer-Amstel bewesten den Amstel te brengen onder kanton II, doch dat het wenschelijk is bepaaldelijk de Stads- en Godshuispolder te voegen bij kanton III, waartoe die volgens hare ligging behoort;

2°. dat het mede verkieselijk is de grenslijn tusschen de kantons II en III meer eenvoudig te trekken dan tegenwoordig het geval is en een grillige lijn zooals die thans bestaat en die het park, de Verlengde Vondelstraat en den Overtoom ten deele aan kanton II en ten deele aan kanton III toevoegt, te vermijden.

(1) Of het veiligheidshalve wenschelijk is ook dienaangaande eene bepaling in de wet op te nemen, laat ondergeteekende in het midden.

Wanneer de grenslijn tusschen die kantons van af de Overtoomsche sluis, langs de Overtoomsche vaart tot de Singelgracht getrokken werd, zoude aan de eischen van eene duidelijke, eenvoudige en doeltreffende indeeling het best worden voldaan en zouden, naar de ondergeteekende reden heeft te veronderstellen, ook de respectieve kantonrechtters tevreden zijn.

De omschrijving zoude slechts weinig veranderd behoeven te worden en bijv. kunnen luiden als volgt:

Voor kanton II:

„de Utrechtsche zijde tot aan de grens der gemeente, die grens volgende tot aan de Overtoomsche vaart, de Overtoomsche vaart zuidzijde tot aan de Singelgracht, de Singelgracht westzijde tot tegenover de Looijersgracht,” enz.

Voor kanton III:

„Singelgracht westzijde tot aan de Overtoomsche vaart zuidzijde, de Overtoomsche vaart zuidzijde tot aan de grens der gemeente, de grens der gemeente tot aan de Kuipersloot, van daar in rechte richting doorlopende tot de Raambarrière, enz.

's Gravenhage, 17 Maart 1896.

H. J. KIST.

EINDVERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPORTEURS over het ontwerp van wet houdende verklaring van het algemeen nut der onteigening ten behoeve van een spoorweg van Rotterdam naar Zuid-Beijerland, met zijtak naar Oud-Beijerland. (113)

Bij het afdeelingsonderzoek van deze wetsvoordracht bleek er geen bezwaar te bestaan tegen de onteigening zelve maar werd twijfel geopperd of deze lijn in de toekomst wel genoegzame levensvatbaarheid zoude bezitten.

Vastgesteld 17 Maart 1896.

BERGSMA.

ENGELBERTS.

VAN MARLE.

KIST.

VAN BONEVAL FAURE.

EINDVERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPORTEURS over het ontwerp van wet houdende machtiging op de Algemeene Rekenkamer tot verevening van niet in uitgaaf aangenomen pensioenen. (66)

Het werd bij het afdeelingsonderzoek betreurd, dat in één wetsontwerp aanvragen vereenigd waren tot verevening van pensioenen, welke niet hetzelfde karakter hadden. Op deze wijze was het aan de Eerste Kamer niet wel mogelijk omtrent de verschillende beginselen eene afzonderlijke beslissing te nemen.

Vastgesteld 17 Maart 1896.

BERGSMA.

ENGELBERTS

VAN MARLE.

KIST.

VAN BONEVAL FAURE.